

Datum 23. 3. 2022

POSÍLENÍ ČI ZMĚNA ALIANČNÍ STRATEGIE ODSTRAŠOVÁNÍ VŮČI RUSKU

Předložený text je analytickým materiálem, popisujícím politicko-bezpečnostní a strategické souvislosti vývoje válečného konfliktu na Ukrajině. Názory, závěry, hodnocení a případná doporučení, zde vyjádřené a předpokládané, jsou výhradními názory autora a nepředstavují postoje či stanoviska Ministerstva obrany nebo jiné vládní agentury ČR. Podklady pro analýzu vychází z veřejně dostupných zdrojů, některé informace týkající se přímo situace na Ukrajině nebo v Ruské federaci nelze ověřit z nezávislých a důvěryhodných zdrojů a není možné zajistit jejich pravdivost, úplnost a objektivitu.

STRATEGIE ODSTRAŠOVÁNÍ JAKO JEDEN Z PILÍŘŮ OBRANY ČLENSKÝCH ZEMÍ NATO

Odstrašování je základním prvkem celkové strategie NATO, který zahrnuje ochranu spojenců a předcházení konfliktům i válce. Schopnost NATO odstrašovat je podporována vhodnou kombinací schopností jaderné, konvenční a protiraketové obrany, které se vzájemně doplňují. Nicméně, za stávajícího stavu v Evropě NATO potřebuje ověřit platnost své koncepce strategické obrany a tím i schopnosti plnit úkoly, které z ní vyplývají směrem k zajištění ochrany a obrany aliančních zemí. Aliance, ale především její evropští členové čelí nejsložitějšímu bezpečnostnímu prostředí od konce studené války. Ruská invaze na Ukrajinu ohrožuje evropskou i globální bezpečnostní stabilitu. NATO bude muset posoudit, zda celý jeho odstrašující a obranný postoj není poněkud zastaralým součtem národních příspěvků v podobě vojenských schopností, tzn. zda je celková kombinace jaderných, nejaderných a protiraketových obranných schopností vhodná pro daný účel. Bude specifická kombinace úderných schopností dostačující?

Strategie odstrašování, kterou ostatně nepraktikuje pouze Aliance, ale řada dalších zemí či aktérů na poli bezpečnosti a obrany, je ve své podstatě veskrze prostá. Jedná se o vytvoření psychologického účinku na politiku protivníka. Požadavkem je značný odstrašující vliv na vůli protivníka, jehož snahy jednat musejí být blokovány před zahájením akce samotné. V obecném smyslu je cílem strategie odstrašování prevence či odvrácení protivníka od nějaké iniciativy tím, že se mu dá jednoznačně na vědomí, že akce, kterou zamýšlí, je iracionální, nerozumná,

a že naděje na případný úspěch jsou velmi nejisté a cena by tedy byla neúměrná očekávanému zisku. Cíle je dosaženo, jestliže jsou skutečné vojenské operace nahrazeny akcí jiné povahy, či jiným druhem manévru ozbrojených sil. Nicméně klíčovým faktorem pro úspěšnou aplikaci strategie odstrašování hraje takzvaný duální princip, tzn. ten, kdo odstrašuje musí jednak disponovat patřičným vojenským potenciálem, ale zároveň musí být vyslán směrem k potenciálnímu protivníkovi jasný signál o tom, že tento potenciál v případě potřeby bude bez váhání použit.

RUSKÁ AGRESE A ZMĚNA ALIANČNÍ PODOBY STRATEGIE ODSTRAŠOVÁNÍ

Je fakt, že z hlediska strategie odstrašování se přístup NATO liší od strategie odstrašování jeho protivníků. Zatímco NATO se tradičně soustřeďuje na odstrašování zaměřené primárně na odvetu, alianční protivníci, tedy hlavně Rusko, naopak zařazují do svého portfolia odstrašení daleko větší spektrum operačních aktivit. V každém případě, bezpečnostní analytici a experti se mýlili, pokud mimořádnou koncentrací sil a prostředků ruské armády dlouho vnímali jako strategii odstrašování bez případné další možnosti eskalace do podoby přímé intervence na území Ukrajiny. Pohlížení na tuto situaci prizmatem strategie odstrašování tak Kremlu umožnila vytvořit uskupení sil ruské armády přímo před očima světové veřejnosti a zahájení vojenské intervence ve zvolený čas. V tuto chvíli je však zjevně nemožné přesně identifikovat faktory, které ruské politické i vojenské vedení bralo do úvahy při plánování vojenské intervence na Ukrajině. Zejména je obtížné posoudit, zda rozhodnutí zahájit velkou vojenskou operaci vyplývá z vnímání kritické hrozby vůči Rusku, nebo je založeno také na posouzení příznivé příležitosti, která vede k očekávání významného zisku z hlediska bezpečnosti a vlivu.

Protože stávající přístup k odstrašování poněkud selhal a když Rusko vkročilo na cestu k válce, budou muset alianční strategové řešit novou podobu strategie odstrašení v souladu s politickými cíli, a to bez podněcování možných forem přímé vojenské konfrontace s Ruskem či jiným protivníkem. Pro Alianci však stále platí, že komplexní přístup ke strategii odstrašování musí být organizován pod politickým vedením, kde jsou vojenské nástroje moci součástí širšího procesu obranného plánování. Což je ovšem v prostředí 30 členských zemí často svízelný úkol. Nástroje v podobě vojenských schopností, poskytnutých jednotlivými členskými zeměmi, však sami o sobě neposkytují efekt odstrašení, který by pokryl všechny bezpečnostní výzvy, kterým Aliance v současnosti čelí. Aliance pokračuje v posilování svého odstrašujícího a obranného postavení ve světle vyvíjejícího se bezpečnostního prostředí.

REÁLNÁ ŠANCE NA POSÍLENÍ STRATEGICKÉ SPOLUPRÁCE NATO A EU

Vzhledem k aktuálnímu vývoji bezpečnostní situace ve světě a vzhledem k přístupu obou organizací k řešení konfliktu na Ukrajině se jeví jako reálné určité sblížení ve vojenské oblasti,

**Univerzita
obraný**

**Centrum bezpečnostních
a vojensko-strategických studií**

nemluvě o konvergenci příslušných politik, tzn. společné bezpečnostní a obranné politiky EU a o kolektivní bezpečnosti členských zemí NATO. V případě tvorby nové strategické koncepce NATO, ta předcházející se datuje do roku 2010, by měla mít prioritu otázka vhodně zvolené strategie odstrašování (a to nejenom v případě jaderného odstrašování), a to i ve vztahu k unijnímu přístupu, pokud jde o otázky obrany a bezpečnost, zakotvené v globální strategické koncepci EU. Ostatně, lapidárně řečeno, aplikace jakýchkoliv strategií, ať už se bude jednat o strategií uplatňovanou Aliancí nebo Unií, vždy se bude jednat o potenciál vojenských sil a prostředků, které musí poskytnout členské země v kontextu potřeb deklarovaných jednou či druhou organizací.

Zpracoval: Ing. Zdeněk PETRÁŠ, Ph.D.

**Univerzita
obraný**